

10. Tsentr z vprovadzhennia innovacii / Rach, V.A., Medvedeva, E.M., Rossoshanskaja, O.V. and Evdokimova, A.V., "Innovative development: a model of the triple helix in the context of systemic and holistic vision", available at: <http://lg.tcvin.snu.edu.ua> (access November 12, 2015).
11. Kuiashchenko, L.P. (2010), *Troynaya spiral transdistsyplinarnosti v obshchestve znaniy* [Triple helix transdisciplinarity in the knowledge society], Znanie. Ponimanie. Umenie, Moscow, Russia.
12. Teslja, J.M. (2010), *Vvedenie v informatiku prirody* [Introduction to computer science nature], Maklout, Cherkassy, Ukraine.
13. Medvedeva, O.M. and Evdokimova, A.V. (2009), "Features small innovative enterprises in terms of project management and the concept of corporate social responsibility", *Zbirnyk naukovykh prac Shidnoukrainskyogo natsionalnogo universytetu im. V. Dalja*, vol. 3 (31), pp. 120-130.
14. Onyshko, S.V. (2004), *Finansove zabezpechennya Innovatsiynogo rozvitku* [Financial support innovative development], Natsionalna Akademiya DPS Ukrayini, Irpin, Ukraine.
15. Geiects, V.M. and Semynozhenko, V.P. (2006), *Innovatsiini perspektyvy Ukrainy* [Innovative prospects Ukraine], Konstanta, Kharkiv, Ukraine.
16. Fathutdinov, R.A. (1997), *Innovatsionnyy menedzhment* [Investment management], ZAO "Biznes-shkola" Intel-Sintez, Moscow, Russia.

УДК 334.012.61/65:005.591.452:346

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СУТНОСТІ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ОБ'ЄДНАНЬ ПІДПРИЄМСТВ

Линенко А.В., к.е.н., доцент

*Запорізький національний університет
Україна, 69600, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 66*

konf.econom.znu@gmail.com

У статті досліджені основні нормативно-правові аспекти функціонування об'єднань підприємств в Україні, а також визначення, сформульовані вітчизняними вченими та зарубіжними науковцями щодо їхньої економічної сутності. У результаті проведеного теоретичного аналізу чинного законодавства й існуючих підходів у наукових дослідженнях вчених-економістів набуло подальшого розвитку поняття «об'єднання підприємств», яке враховує та усуває певну невідповідність у раніше сформульованих дефініціях. Узагальнення різних критеріїв щодо групування інтегрованих утворень суб'єктів господарювання дало змогу вдосконалити класифікацію об'єднань підприємств, зокрема шляхом виділення їхніх сучасних форм. Крім того, означена класифікація передбачає диференціацію інтегрованих формувань господарюючих суб'єктів за такими критеріями: організаційно-правова форма, вид інтеграції (горизонтальна та вертикальна), сфера об'єднання (територіальний принцип або галузева ознака), форма власності (державна, приватна чи державно-приватне партнерство), належність капіталу (національні, іноземні чи спільні за участі іноземного капіталу), масштаб об'єднання (малі, середні, великі й транснаціональні), характер діяльності (класичний бізнес або інноваційна діяльність). Визначено, що ці ознаки не заперечують одна одну, натомість є взаємодоповнюючими. Також охарактеризовані основні традиційні організаційні форми об'єднань підприємств, такі як асоціації, корпорації, консорціуми, концерни, холдинги та ін. Окремо визначено специфіку нових або сучасних форм інтеграції підприємств, а саме кластерів, промислово-фінансових груп, стратегічних альянсів, індустріальних (промислових) парків, які мають неоднакові перспективи розвитку в Україні. Так, для деяких із них (наприклад, для індустріальних парків) вже сформовано правове поле, а деякі (як, наприклад, промислово-фінансові групи) навпаки вилучені із чинного законодавства, проте неформально продовжують функціонувати й досить успішно розвиватися. Доведено, що сучасні форми об'єднань підприємств є перспективним напрямом розвитку економіки України.

Ключові слова: господарське об'єднання, індустріальний (промисловий) парк, кластер, об'єднання підприємств, промислово-фінансова група, стратегічний альянс, транснаціональна корпорація.

ИССЛЕДОВАНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СУЩНОСТИ И КЛАССИФИКАЦИЯ ОБЪЕДИНЕНИЙ ПРЕДПРИЯТИЙ

Линенко А.В., к.э.н., доцент

*Запорожский национальный университет
Украина, 69600, г. Запорожье, ул. Жуковского, 66*

В статье исследованы основные нормативно-правовые аспекты функционирования объединений предприятий в Украине, а также определения, сформулированные отечественными и зарубежными учеными относительно их экономической сущности. В результате проведенного теоретического анализа действующего законодательства и существующих подходов в научных исследованиях ученых-экономистов получило дальнейшее развитие понятие «объединение предприятий», которое учитывает и устраняет определенное несоответствие в ранее сформулированных дефинициях. Обобщение различных критериев по группированию интегрированных образований субъектов хозяйствования позволило усовершенствовать классификацию объединений предприятий, в частности путем выделения их современных форм. Кроме того, эта классификация предусматривает дифференциацию интегрированных формирований хозяйствующих субъектов по таким критериям: организационно-правовая форма, вид интеграции (горизонтальная и вертикальная), сфера объединения (территориальный принцип или отраслевой признак), форма собственности (государственная, частная или государственно-частное партнерство), принадлежность капитала (национальные, иностранные или совместные при участии иностранного капитала), масштаб объединения (малые, средние, крупные и транснациональные), характер деятельности (классический бизнес или инновационная деятельность). Определено, что эти признаки не противоречат друг другу, и более того, являются взаимодополняющими. Также были охарактеризованы основные традиционные организационные формы объединений предприятий, такие как ассоциации, корпорации, консорциумы, концерны, холдинги и др. Определена специфика новых или современных форм интеграции предприятий, а именно кластеров, промышленно-финансовых групп, стратегических альянсов, индустриальных (промышленных) парков, которые имеют неодинаковые перспективы развития в Украине. Так, для некоторых из них (например, для индустриальных парков) уже сформировано правовое поле, а некоторые (как, например, промышленно-финансовые группы), наоборот, изъяты из действующего законодательства, однако неформально продолжают функционировать и довольно успешно развиваться. Доказано, что современные формы объединений предприятий являются перспективным направлением развития экономики Украины.

Ключевые слова: хозяйственное объединение, индустриальный (промышленный) парк, кластер, объединение предприятий, промышленно-финансовая группа, стратегический альянс, транснациональная корпорация.

ECONOMIC ESSENCE AND CLASSIFICATION OF ENTERPRISES' ASSOCIATIONS RESEARCH

Lynenko A.V., PhD in economics, associate professor

*Zaporizhzhya National University
Ukraine, 69600, Zaporizhzhya, Zhukovsky str., 66*

The article investigates the basic normative and legal aspects of enterprises' associations functioning in Ukraine, and their economic substance definitions formulated by domestic and foreign scientists. As a result of the theoretical analysis of the current legislation and existing approaches in the economists' scientific researches the notion «enterprises' associations» is gained further development. The notion takes into account and eliminates a discrepancy in previously formulated definitions. Generalization of various criteria for grouping integrated entities allowed improving the classification of enterprises' associations, in particular by segregation of their modern forms. In addition, mentioned classification provides differentiation of integrated units of economic entities by the following criteria: organizational and legal form, type of integration (horizontal and vertical), associations' sector (territorial principle or sectoral basis), ownership (state, private or public-private partnership), capital belonging (national, foreign or joint associations with the participation of foreign capital), associations' scale (small, medium, large and multinational), nature of the activity (classical or business innovation). Determined that these features do not deny each other instead they are complementary. The main enterprises associations' traditional organizational forms were described, such as associations, corporations, consortiums, concerns, and other holdings. Separately the specific new or modern integration forms of enterprises were defined, such as clusters, industrial and financial groups, strategic alliances, industrial parks, which have different development prospects in Ukraine. Thus, for some of them (such as industrial parks) the legal field has been formed, and some (such as industrial and financial groups) conversely had been removed from current legislation, but informally they continue to function and develop successfully. It is proved that modern forms of enterprises' associations are a promising direction of Ukraine's economy development.

Key words: economical association, industrial park, cluster, enterprises' associations, industrial and financial group, strategic alliance, transnational corporation.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сучасний стан розвитку економіки України характеризується досить суперечливими тенденціями з впливом на результати діяльності підприємств великої кількості негативних чинників як об'єктивних, так і суб'єктивних. Так, за офіційно оприлюдненими даними діяльність значної кількості підприємств є збитковою. Позитивні зміни щодо конкурентоспроможності, фінансового стану та підвищення економічного потенціалу можуть сьогодні забезпечити далеко не всі суб'єкти господарювання. Одним із дієвих інструментів виходу з кризового стану та забезпечення економічної ефективності є об'єднання підприємств.

Однак на сьогодні навіть чинне законодавство містить неоднозначні положення щодо визначення сутності об'єднання підприємств, а також їхніх видів і форм. Аналіз наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів також виявляє різнобічність підходів як до трактування самої сутності об'єднань підприємств, так і до їх класифікації. Це зумовлює потребу дослідження економічної сутності об'єднань підприємств і вдосконалення їх класифікації, особливо з огляду на появу й розвиток нових, сучасних форм взаємодії суб'єктів господарювання шляхом створення різних об'єднань.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Актуальність створення та функціонування об'єднань підприємств у різних галузях економіки України підтверджується досить пильною увагою науковців до цієї проблематики. Серед вітчизняних дослідників варто виділити наукові праці таких учених, як О. Є. Гудзь, І. Г. Єгорова, О. М. Кириленко, Г. І. Матукова, О. П. Овсак, В. Н. Петрина, Н. С. Приймак, В. І. Щелкунов та ін.

Досить ґрунтовно дослідили означені питання й російські науковці, а саме С. О. Баркалов, К. С. Демченко, О. М. Островська та І. Б. Руссман. Однак у цих роботах немає однастайності щодо сутності об'єднань підприємств, як і в діючих нормативно-правових актах України з регулювання господарської діяльності суб'єктів економіки.

Утім, слід зазначити, що О. Є. Гудзь у своєму понятійно-термінологічному словнику з корпоративного управління приділила досить багато уваги економічним термінам щодо діяльності господарських об'єднань в Україні [1].

Авторський колектив у складі І. Г. Єгорової, Г. І. Матукової, Н. С. Приймак у навчальному посібнику «Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств» комплексно вивчили проблемні питання створення та забезпечення ефективної діяльності різних інтеграційних об'єднань [2].

Наукова стаття В. Н. Петрини містить результати ґрунтовного аналізу правових проблем управління господарськими об'єднаннями в Україні за сучасних умов розвитку економіки, проте висновок автора про необхідність відмови від інститутів об'єднання підприємств є принаймні спірним [3, с. 193].

Автори підручника «Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств» В. І. Щелкунов, О. П. Овсак, О. М. Кириленко та ін. визначили економічні, організаційні та правові засади формування та розвитку різних об'єднань підприємств, а також окреслили коло сучасних проблем щодо їхньої діяльності в Україні [4].

Вчені С. О. Баркалов, К. С. Демченко й І. Б. Руссман дослідили ефективність функціонування виробничих об'єднань з використанням інструментарію економіко-математичного моделювання, що є вкрай важливим за сучасних нестабільних умов розвитку економіки, які характеризуються впливом безлічі ендогенних і екзогенних чинників [5]. Також заслуговує на увагу дисертаційне дослідження О. М. Островської щодо формування вертикально інтегрованих об'єднань підприємств у промисловості [6].

Проте сучасні реалії економічного розвитку актуалізують необхідність розширення класифікації об'єднань підприємств у зв'язку з появою їхніх нових форм, які ще недостатньо досліджені.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ

Метою статті є уточнення поняття «об'єднання підприємств», яке б враховувало та усувало невідповідності в раніше сформульованих дефініціях, а також удосконалення класифікації об'єднань підприємств, зокрема шляхом виділення їхніх сучасних форм.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Зміни, що відбуваються в економіці України, вимагають від підприємств високої адаптивності та зумовлюють інтеграційні процеси, які дають суб'єктам господарювання можливість за рахунок ефекту масштабу чи синергії отримати більші конкурентні переваги. Це актуалізує питання щодо економічної сутності об'єднань підприємств, для визначення якої слід у першу чергу звернутися до вивчення основних нормативно-правових актів, які регулюють їхню діяльність.

Серед таких законодавчих актів слід виділити Господарський кодекс України [7], Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств» [8], Закон України «Про холдингові компанії в Україні» [9] та ін. У табл. 1 наведено визначення об'єднання підприємств, які містяться в Господарському кодексі України та Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 19, а також працях учених-економістів.

Таблиця 1 – Визначення сутності об'єднань підприємств у нормативно-правових актах України та наукових працях

Джерело або автори	Дефініція об'єднання підприємств
Господарський кодекс України [7]	Об'єднанням підприємств є господарська організація, утворена у складі двох або більше підприємств з метою координації їхньої виробничої, наукової та іншої діяльності для вирішення спільних економічних та соціальних завдань
Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств» [8]	Об'єднання підприємств та/або видів їхньої господарської діяльності – поєднання окремих підприємств та/або видів їхньої діяльності в одне підприємство з метою одержання доходів, зниження витрат або отримання економічних вигод у інший спосіб
С.О. Баркалов, К.С. Демченко, І.Б. Руссман [5]	Об'єднання підприємств – єдиний виробничо-господарський комплекс взаємозалежних господарюючих суб'єктів, який ґрунтується на технологічній спільності процесів виробництва, однорідності продукції, що випускається, територіальній близькості інтегрованих суб'єктів господарювання, розвитку спеціалізації, кооперації, комбінування виробництва та централізації управління
О.Є. Гудзь [1]	Господарське об'єднання – об'єднання підприємств, утворене за ініціативою підприємств, незалежно від їх виду, які на добровільних засадах об'єднали свою господарську діяльність
І.Г. Єгорова, Г.І. Матукова, Н.С. Приймак [2]	Об'єднання підприємств – це господарська організація з правами юридичної особи, яка створена у складі двох або більше підприємств-учасників з метою координації їхньої виробничої, наукової, комерційної та іншої господарської діяльності для спільного вирішення фінансово-економічних та соціальних завдань
О.М. Островська [6]	Об'єднанням підприємств є взаємозумовлена комбінація підприємств технолого-виробничого характеру однієї або декількох галузей, пов'язаних між собою різними виробничими, економічними, фінансовими, організаційними й управлінськими зв'язками, що потенційно включають науково-виробничі центри
В.Н. Петрина [3]	Поняттю «господарське об'єднання» слід надати іншого змісту: воно повинно означати будь-яку групу суб'єктів господарювання, пов'язаних між собою відносинами контролю, виходячи із того поняття контролю, що дається в абзаці четвертому ст. 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції». Поняття «господарське об'єднання» має охоплювати собою такий інститут, як холдинг (холдингова група), тобто група суб'єктів господарювання, що складається із холдингової компанії та дочірніх підприємств
В.І. Щелкунов, О.П. Овсак, О.М. Кириленко [4]	Об'єднанням підприємств є господарське об'єднання, утворене за ініціативою підприємств, незалежно від їх виду, які на добровільних засадах об'єднали свою господарську діяльність і діють на основі установчого договору або статуту, який затверджується їх засновниками

Аналізуючи визначення, згруповані в табл. 1, можна дійти висновку, що Господарський кодекс України досить комплексно характеризує об'єднання суб'єктів господарювання як, по-перше, об'єднання підприємств, утворене за ініціативою підприємств, незалежно від їх виду, що на добровільних засадах об'єднали свою господарську діяльність, по-друге, господарську організацію, утворену в складі двох або більше підприємств з метою координації їхньої виробничої, наукової та іншої діяльності для вирішення спільних економічних та соціальних завдань і, по-третє, як юридичну особу [7].

У Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств» це об'єднання трактується передовсім як процес. Крім того, зазначено, що поєднання може відбуватися шляхом приєднання одного підприємства (його компонента) до іншого, придбання всіх чистих активів (деяких чистих активів), прийняття зобов'язань або придбання капіталу іншого підприємства з метою одержання контролю одним підприємством над чистими активами та діяльністю іншого підприємства. Якщо об'єднання підприємств та/або видів їхньої господарської діяльності контролюється тією самою стороною (сторонами) до і після поєднання і цей контроль не є тимчасовим, то це не є об'єднанням підприємств та/або видів їхньої господарської діяльності [8].

Авторські колективи під керівництвом І. Г. Єгорової [2] та В. І. Щелкунова [4] дають схожі визначення об'єднань підприємств, які переважно спираються на Господарський кодекс України, не враховуючи деякою мірою економічної сутності процесів спеціалізації та кооперації підприємств-учасників.

Означений недолік усунуто в науковій роботі С. О. Баркалова, К. С. Демченко та І. Б. Руссмана [5], проте їх підхід недостатньо відображає сучасні особливості функціонування об'єднань підприємств в Україні та необхідність інтеграції НДДКР у виробництво з метою комерціалізації інновацій і отримання на цій основі конкурентних переваг. Останнє було враховано в дисертаційному дослідженні О. М. Островської [6].

Радикальною є позиція В. Н. Петрини, який зазначає, що поняття асоціації, корпорації, консорціуму та концерну, що визначаються в Господарському кодексі України, мають бути або вилучені із цього документа, або їм має бути надане таке значення, яке вони мають в праві країн з розвинутою економікою/міжнародному праві [3, с. 194].

У результаті проведеного теоретичного аналізу нормативно-правового забезпечення та існуючих підходів у наукових дослідженнях вчених-економістів набуло подальшого розвитку поняття «об'єднання підприємств», що враховує й усуває невідповідності, наявні в раніше сформульованих дефініціях. Так, об'єднання підприємств – це юридична особа, створена двома чи більшою кількістю підприємств на добровільних засадах або за рішенням органів влади відповідно до чинного законодавства України на обумовлений строк або невизначений термін, діяльність якої ґрунтується на поєднанні кооперації та спеціалізації для забезпечення високої економічної ефективності підприємств-учасників, а також досягнення соціального й екологічного ефектів за рахунок підвищення інноваційної активності та отримання додаткових конкурентних переваг із дотриманням вимог законодавства про захист економічної конкуренції.

Узагальнення різних критеріїв щодо групування інтегрованих утворень суб'єктів господарювання дало змогу вдосконалити класифікацію об'єднань підприємств, зокрема шляхом виділення їхніх сучасних форм. Крім того, означена комплексна класифікація передбачає диференціацію інтегрованих формувань господарюючих суб'єктів за такими критеріями: організаційно-правова форма, вид інтеграції (горизонтальна та вертикальна), сфера об'єднання (територіальний принцип або галузева ознака), форма власності (державна, приватна чи державно-приватне партнерство), належність капіталу (національні, іноземні чи спільні за участі іноземного капіталу), масштаб об'єднання (малі, середні, великі й транснаціональні), характер діяльності (класичний бізнес або інноваційна діяльність) і усталеність практики функціонування в Україні (рис. 1).

Визначено, що ці класифікаційні ознаки не заперечують одна одну, натомість є взаємодоповнюючими.

Необхідно стисло охарактеризувати основні традиційні організаційні форми об'єднань підприємств, такі як асоціації, корпорації, консорціуми, концерни, холдинги та ін.

Асоціація є договірним об'єднанням, створеним з метою постійної координації господарської діяльності підприємств, що об'єдналися, шляхом централізації однієї або кількох виробничих та управлінських функцій, розвитку спеціалізації та кооперації виробництва, організації спільних виробництв на основі об'єднання учасниками фінансових і матеріальних ресурсів для задоволення переважно господарських потреб учасників асоціації. У статуті асоціації повинно бути зазначено, що вона є господарською асоціацією. Асоціація не має права втручатися в господарську діяльність підприємств – учасників асоціації. За рішенням учасників асоціація може бути уповноважена представляти їхні інтереси у відносинах з органами влади, іншими підприємствами та організаціями.

Рис. 1. Комплексна класифікація об'єднань підприємств
(розроблено автором за результатами дослідження)

Корпорацією визнається договірне об'єднання, створене на основі поєднання виробничих, наукових і комерційних інтересів підприємств, що об'єдналися, з делегуванням ними окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників органам управління корпорації.

Консорціум – це тимчасове статутне об'єднання підприємств для досягнення його учасниками певної спільної господарської мети (реалізації цільових програм, науково-технічних, будівельних проектів тощо). Консорціум використовує кошти, якими його наділяють учасники, централізовані ресурси, виділені на фінансування відповідної програми, а також кошти, що надходять з інших джерел, в порядку, визначеному його статутом. У разі досягнення мети його створення консорціум припиняє свою діяльність.

Концерном визнається статутне об'єднання підприємств, а також інших організацій, на основі їх фінансової залежності від одного або групи учасників об'єднання, з централізацією функцій науково-технічного і виробничого розвитку, інвестиційної, фінансової, зовнішньоекономічної та іншої діяльності. Учасники концерну наділяють його частиною своїх повноважень, у тому числі правом представляти їхні інтереси у відносинах з органами влади, іншими підприємствами та організаціями. Учасники одного концерну не можуть бути одночасно учасниками іншого концерну [7].

Закон України «Про холдингові компанії в Україні» визначає холдингову компанію як акціонерне товариство, що володіє, користується та розпоряджається холдинговими корпоративними пакетами акцій (часток, паїв) двох або більше корпоративних підприємств [9].

Окремо слід визначити специфіку нових або сучасних форм інтеграції підприємств, а саме кластерів, промислово-фінансових груп, стратегічних альянсів, індустріальних (промислових) парків. Так, промислово-фінансова група – це об'єднання, до якого можуть входити промислові, аграрні підприємства, банки, наукові і проектні установи, інші організації всіх форм власності, що мають на меті отримання прибутку, та яке створюється на певний термін з метою розвитку виробництва і структурної перебудови економіки України. Кластер – це галузеве, територіальне та добровільне об'єднання підприємницьких структур, які тісно співпрацюють із науковими (освітніми) установами, громадськими організаціями та органами місцевої влади з метою підвищення конкурентоздатності власної продукції і сприяння економічному розвитку регіону.

Стратегічний альянс характеризується угодою між кількома компаніями (дві та більше), кожен з учасників якого вкладає певні ресурси з метою досягнення загальних спільних цілей.

Індустріальний (промисловий) парк – це визначена ініціатором створення парку облаштована інфраструктурою територія, в межах якої учасники можуть здійснювати господарську діяльність у сфері переробної промисловості, а також науково-дослідну діяльність, діяльність у сфері інформації і телекомунікації на умовах, визначених законодавством та договором про здійснення господарської діяльності у межах індустріального парку.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження набуло подальшого розвитку поняття «об'єднання підприємств», яке враховує та усуває певну невідповідність у раніше сформульованих дефініціях. Узагальнення різних критеріїв щодо групування інтегрованих утворень суб'єктів господарювання дало змогу вдосконалити класифікацію об'єднань підприємств, зокрема шляхом виділення їхніх сучасних форм. Вони мають неоднакові перспективи розвитку в Україні. Так, для деяких із них (наприклад, для індустріальних парків) вже сформовано правове поле, а деякі (як, наприклад, промислово-фінансові групи), навпаки, вилучені з чинного законодавства, проте неформально продовжують функціонувати й досить успішно розвиватися. Доведено, що сучасні форми об'єднань підприємств є перспективним напрямом розвитку економіки України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гудзь О. Є. Корпоративне управління : понятійно-термінологічний словник / О. Є. Гудзь. — К. : Державний університет телекомунікацій, 2014. — 41 с.
2. Єгорова І. Г. Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств : навч. посіб. / І. Г. Єгорова, Г. І. Матукова, Н. С. Приймак. — Львів : Магнолія 2006, 2009. — 331 с.
3. Петрина В. Н. Господарські об'єднання: правові проблеми управління / В. Н. Петрина // Часопис Київського університету права. — 2014. — № 2. — С. 191—195.
4. Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств : підруч. / [Щелкунов В. І., Овсак О. П., Кириленко О. М. та ін.]. — К. : НАУ, 2012. — 336 с.
5. Баркалов С. А. Модели анализа деятельности производственных объединений на базе функций Кобба-Дугласа / С. А. Баркалов, К. С. Демченко, И. Б. Руссман. — М. : ИПУ РАН, 2000. — 79 с.
6. Островская Е. Н. Формирование вертикально интегрированных объединений предприятий в промышленности : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. экон. наук : спец. 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством» / Е. Н. Островская. — СПб., 2015. — 24 с.
7. Господарський кодекс України : прийнятий Верховною Радою України 16 січня 2003 р. № 436-IV : текст зі змін. станом на 20 вересня 2015 р. [Електронний ресурс] / Сайт Верховної Ради України. — Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств» : затверджене Наказом Міністерства фінансів України 7 липня 1999 р. № 163 : текст зі змін. станом на 9 серпня 2013 р.

[Електронний ресурс] / Сайт Верховної Ради України. — Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99>.

9. Про холдингові компанії в Україні : Закон України від 15 березня 2006 р. № 3528-IV [Електронний ресурс] / Сайт Верховної Ради України. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3528-15>.

REFERENCES

- Gudz, O.Je. (2014), *Korporatyvne upravlinnja* [Corporative management], State University of Telecommunications, Kyiv, Ukraine.
- Jegorova, I.G., Matukova, G.I. and Pryjmak, N.S. (2009), *Ekonomika ta organizacija dijtal'nosti ob'jednan' pidpryjemstv* [Economics and organization of associations of undertakings], Magnolija 2006, Lviv, Ukraine.
- Petryna, V.N. (2014), "Business associations: legal issues management", *Chasopys Kyivskogo universytetu prava* [Journal of Kiev University of Law], no. 2, pp. 191-195.
- Shhelkunov, V.I., Ovsak, O.P. and Kyrylenko, O.M. (2012), *Ekonomika ta organizacija dijtal'nosti ob'jednan' pidpryjemstv* [Economics and organization of associations of undertakings], NAU, Kyiv, Ukraine.
- Barkalov, S.A., Demchenko, K.S. and Russman, I.B. (2000), *Modeli analiza dejatel'nosti proizvodstvennyh ob'edinenij na baze funkcij Kobba-Duglasy* [Model analysis of production associations on the basis of the Cobb-Douglas], IPU RAS, Moscow, Russia.
- Ostrovskaja, E.N. (2015), "Formation of the vertically integrated companies in the industry associations", Thesis abstract for Cand. Sc. (Economics), 08.00.05, St. Petersburg State Trade and Economic University, St. Petersburg, Russia.
- Verkhovna Rada of Ukraine / "Economic Code of Ukraine", adopted by the Parliament Ukraine January 16, 2003, no. 436-IV, available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (access December 14, 2015).
- Verkhovna Rada of Ukraine / "Enterprises' associations", Accounting provisions (standard) 19, approved by the Ministry of Finance of Ukraine on July 7, 1999, no. 163, available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99> (access December 16, 2015).
- Verkhovna Rada of Ukraine / "On holding companies in Ukraine", Law of Ukraine, March 15, 2006, no. 3528-IV, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3528-15> (access December 17, 2015).

УДК 005.511:004.738.5

ОНЛАЙН-ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

Череп А.В., д.е.н., професор, Конєв В.В.

*Запорізький національний університет
Україна, 69600, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 66*

kon18v110v1@gmail.com

Досліджено переваги онлайн-інструментів для бізнесу. Охарактеризовано онлайн-інструменти для комунікації, планування та збереження інформації. Визначено інновації та виокремлені особливості онлайн-інструментів для комунікації, планування та збереження інформації. Охарактеризовано ряд особливостей та інноваційних рішень, які вирішують різноманітні проблеми у створенні онлайн-інструментів. Зазначено ряд переваг онлайн-інструментів з точки зору бізнесу, а також ряд технічних переваг та можливостей. Визначено ключові проблеми, які вирішують онлайн-інструменти. Проаналізовано останні дослідження та публікації в галузі розвитку інформаційних технологій та перспектив інноваційного розвитку підприємств. Зазначено місце онлайн-інструментів в інфраструктурі підтримки бізнесу. Встановлено, що для управління онлайн-інструментами доцільно враховувати їхні функції як унікальний процес, який залежить від специфіки діяльності. Визначено роль онлайн-інструментів у процесі формування інноваційної політики підприємства, яка полягає в спрощенні обробки даних, у комунікації на внутрішньому та зовнішньому рівнях і в економії часу та ресурсів. Запропоновано використовувати онлайн-інструменти з урахуванням особливостей підприємства. Досліджено функціонал таких додатків: Gmail, Google Docs, Google Drive, Trello, Skype, Slack, Jira, Dropbox, iCloud. Проаналізовано вартість користування онлайн-інструментами за місяць та за рік. На основі місячних цін